

Список використаної літератури:

1. Горина Л. Профессор Марин Дринов о болгарской народности в Османской империи / Л. Горина // Дриновський збірник. – Т.4. – 2011. – С.17.
2. Наріжний С. Харківське історично-філологічне товариство / С. Наріжний // Збірник Харківського історико-філологічного товариства: Нова серія . – 2005 . – Том 11 . – С.236.
3. Лиман С. Пращур строки в ромейский полдень: Византия епохи Македонской династии в оценках историков Харьковского университета / С. Лиман // Нартекс Byzantina Ukrainansis. – Т.2. –Харків: «Майдан», 2013. – С.226.
4. Страшнюк С. Центр болгаристики та балканських досліджень ім. М. Дринова.С.422.

Ірина Лісогурська
студентка 3 курсу історичного факультету
Житомирського державного університету імені Івана Франка
Науковий керівник: к. і. н., ст. викладач Маркевич О. В.

Вацлав Томек – представник консервативного напрямку в чеській історіографії

Консервативний напрямок в чеській історіографії виник після поразки революції 1848 р. Національний рух в Чехії було придушено, контроль над духовним життям суспільства отримала католицька церква. У цих умовах проти романтичної концепції Палацького виступив Вацлав Владівой Томек (1818-1905), найбільший представник консервативного напрямку чеської історіографії другої половини ХІХ ст.

Народився майбутній чеський історик в родині взуттєвого майстра. В гімназії, у якій навчався Вацлав Томек його відзначали як досить здібного учня. В 1833 році він вступає на навчання до Празького університету. Два роки

Вацлав Томек вивчав філософію та право. Під час навчання він працював приватним учителем у родині Павла Йозефа Шафарика, який надавав підтримку талановитому студенту. У 1831 році він закінчив навчання в галузі права, після чого Вацлав Томек стає приватним вчителем Яна та Марії – дітей у родині Франтішека Палацького, який також підтримує молодого дослідника у його професійній кар'єрі. Палацький порекомендував його до Празької ратуші на посаду історика для написання історії чеської столиці.

З 1848 р. Вацлав Томек працював вчителем в Празькому університеті, який у 1882 році було поділено на німецьку та чеську частину. Він став першим ректором чеської частини [1].

На початку своєї наукової діяльності Томек розділяв більшість положень концепції Палацького. У 1849 р. він видав 1-й том «Історії Празького університету» і приступив до роботи над історією міста Праги. У 50-ті роки Томек став на бік абсолютизму і реакції. З цього часу апологія династії Габсбургів і католицької церкви стала визначати характер його концепції. У працях, виданих в період неоабсолютизму він висловив офіційну точку зору на історію Чехії в складі Австрійської імперії [3].

Томек відмовився від оцінки гуситського руху як визвольної боротьби чеського народу і одного з найголовніших періодів його середньовічної історії. Внесок Томека в розвиток досліджень гуситського руху полягає в тому, що він зібрав і опрацював значну кількість джерел. Автор засуджує радикальне крило гуситів – таборитів, Яна Желівського та празьких радикалів. На його думку, походи таборитів вносили розруху, грабунки та насильство. Разом з тим засуджувалися також радикальні вимоги, висунуті таборитами. Поразку гуситського руху Томек розглядає як повернення спокою в суспільство. На противагу прийнятій більшістю чеських істориків оцінці ураження чеських станів 1620 р, встановлення австрійського панування, втрату національної незалежності він вважав позитивними моментами. Перемога абсолютизму, на його думку, врятувала чеський народ від розгулу шляхетської анархії, сприяла об'єднанню чеських земель. Проведені Габсбургами контрреформація і онімечення трактувалися ним як прилучення чехів до більш високої німецької культури [2].

Томек вивчав історію всіх народів, які опинилися під владою Габсбургів. Підготовлений ним підручник з історії Австрійської монархії для гімназії протягом 30 років вважався кращим і був переведений на німецьку, італійську, угорську, сербську та хорватську мови. У ньому наведена ідея Палацького про миролюбних слов'ян-землеробів на противагу «агресивним німцям». У 1888 р вийшла робота Томека «Новітня історія Австрії», в якій висвітлювалися події з 1526 по 1860 р. Застосувавши порівняльно-історичний метод, автор створив широку панораму розвитку різних народів імперії Габсбургів. Значне місце було відведено в книзі зовнішньополітичній проблематиці.

Вацлав Томек першим зайнявся вивченням сучасного йому періоду. В «Історії Чеського королівства» (1850), що витримала кілька видань, викладалися події новітнього часу. Послідовна зміна правлінь одного «доброго і благородного» короля іншим представлялася в книзі як історія держави в цілому.

В кінці XIX ст. Томек став активним учасником полеміки навколо давніх чеських рукописів, відстоював їх автентичність. Видавництво Матиці чеської випустило в 1855-1901 рр. його 13-томну «Історію міста Праги». У ній він, детально зупинившись на системі земельного, церковного, міського управління, спробував відобразити не тільки політичні події, але і розвиток ремісничого виробництва, торгівлі, економічного, соціального та культурного життя [2].

Томек ідеалістично трактував історичний процес, ігнорував соціально-класову диференціацію суспільства. Для його робіт характерне використання широкого кола джерел, залучення маловідомих і невідомих раніше документів, широке їх цитування, детальне опрацювання побічних, не пов'язаних з головною проблемою, приватних сюжетів. Надмірна захопленість джерелами і довіра до них, прагнення залишитися на рівні об'єктивної незацікавленості, відсутність широких узагальнень вели Томека до фактографії та описовості. За це ще за життя він зазнав критики, як і за свої реакційні погляди [3].

Отже, Вацлав Томек був відомим чеським істориком, архівістом, консервативним політиком та педагогом. Зокрема, він був відомим з дванадцятитомної праці "Історія міста Праги" та п'ятитомних фондів Старої Празької топографії. Історичні роботи Томека класифікуються як

консервативний напрямок в чеській історіографії. Томек вважав, що перебування чеських земель в складі Австрійської держави позитивно позначилося на їх розвитку. В. В. Томек був похований з усіма почеснями у місті Вишеграді.

Список використаних джерел та літератури:

1. Дементьев И.П., Патрушев А.И. Историография истории нового и новейшего времени стран Европы и Америки – М., 1990 – 432 с.
2. Историография истории южных и западных славян – М., 1987 – 252 с.
3. Волков В.К. Новые тенденции в развитии исторической мысли в странах Центральной и Юго-Восточной Европы – Новая и новейшая история – 1991. – № 4

Ігор Макарчук

студент 3 курсу історичного факультету

Житомирського державного університету імені Івана Франка

Науковий керівник: к.і.н., старший викладач Маркевич О. В.

Постать Томаша Масарика в історіографічній спадщині Чехії

Кінець XIX – поч. XX ст. став для багатьох народів і держав переломним в їхній історії. Світ опинився на порозі великої війни. Якщо найбільші імперії Європи готувались до війни і нового переділу карти світу, то більшість народів, що не мали власних держав сподівались, що майбутній конфлікт дасть їм змогу, якщо не створити власну державу, то хоча б отримати автономію або більш ширші права в складі інших країн. Не стояли осторонь цих процесів і чехи. XIX ст. в Чехії відзначилось початком національного відродження і формуванням власної національної еліти. Важливе місце серед національної еліти Чехії того часу займали також науковці, в тому числі історики. Серед них варто виділити Томаша Гарріга Масарика, який увійшов в історію Чехії і світу не тільки як видатний політичний діяч, а й як філософ-гуманіст, славіст та історик.